

A TÁRSULATI ÉLET HÍREI

Az Eötvös Loránd Fizikai Társulat 2012. évi Küldöttközgyűlése

Az Eötvös Loránd Fizikai Társulat éves Küldöttközgyűlésére 2012. május 19-én került sor az ELTE TTK Eötvös-termében (Budapest, Pázmány Péter sétány 1/A).

A napirend előtti szakmai előadást *Ábrahám Péter*, az MTA Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont Konkoly Thege Miklós Csillagászati Intézetének igazgatója tartotta *Új irányok, hazai eredmények a csillagok keletkezésének megértésében* címmel.

Miután meggyőződött arról, hogy a Küldöttközgyűlés határozatképes – a 69 küldöttből 53 megjelent – *Kroó Norbert* elnök megnyitotta a Közgyűlést, köszöntötte a küldötteket, a meghívottakat, az elnökséget, valamint a Társulat érdeklődő tagjait. Röviden ismertette a napirendi pontokat, kérve a 6. napirendi pont előrehozatalát. A Közgyűlés megszavazta a napirendváltozást.

Ez után került sor – a Közgyűlés egyhangú egyetértésével – a Szavazatszámoló Bizottság (*Moróné Tapody Éva, Szénási Istvánné, Ujvári Sándor*), a Mandátumvizsgáló Bizottság (*Pántyáné Kuzder Mária, Theisz György*) és a Jegyzőkönyv-hitelesítők (*Jani Péter János, Nagy Dénes Lajos*) felkérésére.

Sólyom Jenő, a Jelölőbizottság elnöke ismertette az új, posztját 2013-tól betöltő, választott elnök személyére vonatkozó javaslatot: *Zawadowski Alfréd* akadémikus, emeritus professzor, a BME Fizikai Intézetének volt igazgatója. Más javaslat nem lévén az ő neve került föl a szavazócédulára.

Ezt követően tartotta meg *Kürti Jenő* főtáskari beszámolóját. A Közgyűlés elé terjesztette a Társulat közhasznúsági jelentésének gazdálkodási és számviteli beszámolóját, a 2012. évi költségvetési tervet, valamint a tartalmi beszámolót.

A tartalmi beszámolóban a közhasznú tevékenységek hivatalos csoportosítása szerint a következő témakörökben végzett társulati munkáról számolt be:

Kürti Jenő főtáskari beszámolóját tartja.

- tudományos tevékenység, kutatás;
- nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés;
- kulturális tevékenység, kulturális örökség megővése, környezetvédelem;
- az euroatlanti integráció elősegítése.

Ennek keretében ismertette a Társulat szakcsoportjainak és területi csoportjainak a széleskörű, szakmai tekintetben kiemelkedően igényes rendezvényeit.

Gazdálkodási és számviteli beszámoló:

Sajnos költségvetési támogatás – hasonlóan az előző évhez – nem volt a 2011-es évre sem. A vagyonunk 513 eFt-tal nőtt. Ezután következett a mérleg ismertetése, és az eredmény kimutatása a 2011-es évről. Mindezek részletezése megtalálható a *Fizikai Szemle* 2012/6 számában, az ELFT 2011. évről szóló közhasznúsági jelentésében.

2011. évi pénzügyi beszámoló és 2012. évi költségvetési terv

A 2011-es eredmény: 513 eFt. Ez az összeg a mérlegben tőkeváltozásként került átvezetésre. Ez a növekedés javulás az előző évi 227 eFt növekedéssel összehasonlítva. Az eredmény-kimutatás részletezése megtalálható a *Fizikai Szemle* 2012/6 számában, az ELFT 2011. évről szóló közhasznúsági jelentésében.

A 2012-es tervezett eredmény: 694 eFt.

A társulat anyagi helyzete sajnos továbbra is aggasztó. Az 1989. évi állapotot tükröző induló tőkéhez (7,6 Mft) képest – bár az elmúlt két évben kicsit nőtt – még mindig csak 3,6 Mft a vagyonunk. Sajnos költségvetési támogatás 2011-ben sem volt és az egyéb támogatások is csökkentek. Az MTESZ a csőd szélén van.

Pozitívum viszont, hogy a MOL továbbra is rengeteget áldoz a tehetségnevelésre. 2011-ben ismét 3,5 millió forinttal támogatta a Társulatot, ami nagy segítség volt. Meg kell még említeni az Innovációs Szövetségen keresztül a Knorr-Bremst, amely az Anketot támogatja, valamint a Paksi Atomerőművet és az Ericssont, továbbá a National Instruments Hungary Kft.-t és a Magnificat Kft.-t, mint támogatókat. Az MTA pedig felajánlott Simonyi Károly *A fizika kultúrtörténete* című könyvének legújabb kiadásából 25 darabot a különböző versenyeken, illetve a Tanári Anketon történő díjazásokra.

Tartalmi beszámoló a közhasznú tevékenységről:

A részletes beszámoló szintén megtalálható a már említett közhasznúsági jelentésben, ezért itt csak vázlatosan foglaljuk össze.

- Szakcsoportok programjai (például: 36. Sugárvédelmi Továbbképző Tanfolyam, Anyagtudományi Őszi Iskola, Nanoelektronikai Nemzetközi Konferencia, Statisztikus Fizikai Napok, Őszi Fizikus Napok

Nyíregyházán, Közép- és Általános Iskolai Fizikatanári Ankét, elméleti fizikai iskolák stb.)

– Tudományos tevékenységek, kutatások (például: Marx György-emlékelőadás, CERN-látogatás, Science on Stage Koppenhága stb.) A tavalyi évben 2 új tiszteletbeli tagja lett a Társulatnak (*Prof. Joachim Burgdörfer* és *Prof. Kövesi-Domokos Zsuzsa*), mindketten megtartották székfoglaló előadásukat.

– Nevelés és oktatás, képességfejlesztés (például: 54. Országos Fizikatanári Ankét Sárospatakon, CERN-i tanulmányút, tanulmányi versenyek – Eötvös, Öveges, Mikola, Szilárd Leó, Ortway. A területi csoportok szervezésében kiemelkedő például a Varázstorony vetélkedő. A Fizikai Diákolimpiára felkészítő csapat tagjai a Társulattól kerültek ki stb.)

– Ismeretterjesztés: ezen a téren jelentős volt a területi csoportok tevékenysége (például: Baranya megyei „Kis esti fizika” című hagyományos előadássorozat, Debreceni Fizikusnapok, Győr-Moson-Sopron megyei csoport tudományos ülése, Fejér megyei ismeretterjesztő előadások, Csongrád megyei csoport ismeretterjesztő rendezvényei). Fizibusz – vándorló fizikai kísérletek. Atomcsill – előadássorozat középiskolásoknak. A Csodák Palotáját felügyelő Budapest Science Centre Alapítvány kuratóriumának újraválasztása. A *Fizikai Szemle* önálló megjelentetése mellett a KöMaL előállításában is részt veszünk, de ez utóbbi főként a MATFUND Alapítvány feladata. A KöMaL 2012-ben megkapta a Magyar Örökség Díjat.

– Kulturális tevékenységek, kulturális örökség megóvása: ennek keretében Eötvös Loránd emléktáblájának és sírjának koszorúzása, Gábor Dénes emléktábla koszorúzása, Bozóky László emlékülés és síremlékének megkoszorúzása.

– Euroatlanti integráció elősegítése: Az EPS munkájában Kroó Norbert és Nagy Dénes Lajos, a CERN-ben *Sükösd Csaba*, a Science on Stage-ben *Kovách Ádám*, Sükösd Csaba és Ujvári Sándor képviselik a Társulatot. A Science on Stage legutóbb 2011. április 16–19. között zajlott le Koppenhágában, a következő 2013-ban lesz Słubice / Frankfurt (Oder)-ben.

Ezt követően került sor a Felügyelő Bizottság jelentésére. *Újfalussy Balázs* elmondta, hogy a Felügyelő Bizottság folyamatosan figyelemmel kísérte a Társulat működését. A gazdálkodás kiegyensúlyozott, a mérleg pozitív. A beszámolót, a tervet elfogadásra javasolta a bizottság. Az elnökségi üléseket havi rendszerességgel megtartották. A konferenciák nehezen tervezhetőek, de nagy szükség van rendezvényekre. A *Fizikai Szemle* és a Csodák Palotája ügyével is foglalkoztak. A Stratégiai Bizottság elmaradásban van ígéretei megvalósításában. A Társulat működése és gazdálkodása 2011-ben megfelelt az alapszabálynak. A Bizottság kéri a jelentés tudomásulvételét.

Kroó Norbert elmondta, hogy a Stratégiai Bizottság munkája tavaly kezdődött, de a sok egyéb elfoglaltság, valamint a jogszabályi környezetben történt sok változás miatt ez elhúzódik, ezért a Bizottság nevében is elnézést kér.

Zawadowski Alfréd, a megválasztott új elnök.

Ezután szavazásra került sor, aminek eredményeképpen a főtitkári beszámolót és a Felügyelő Bizottság jelentését is a jelenlevők egyhangú igennel elfogadták.

Ezt követően Kürti Jenő ismertette az elnökség javaslatát az Eötvös Loránd Fizikai Társulat Érmére és a Prométheusz-éremre. Az előbbire *Bakos József*, az utóbbira *Kopcsa József* a jelölt. A főtitkár elmondta, hogy az egyes díjakra vonatkozó javaslatokat a díjbizottság megtárgyalta. A tizenhárom tudományos díjból hatot lehet egy évben kiosztani. *Faigel Gyula*, a bizottság elnöke korábban jelezte, hogy megbízatásuk túlhaladta a 4 évet, ezért az elnökség új díjbizottságot választott, amiről – az ügyrend előírásai szerint – a főtitkár tájékoztatta a Közgyűlést.

Régi díjbizottság: *Csákány Antalné*, *Érdi Bálint*, *Faigel Gyula* (elnök), *Iglói Ferenc*, *Kertész János*, *Mester András*, *Nagy Dénes Lajos*, *Radnóczi György*, *Trócsányi Zoltán*.

Új díjbizottság: *Benedict Mihály*, *Biró László Péter*, *Halász Tibor*, *Hebling János*, *Iglói Ferenc*, *Jánossy András*, *Kamarás Katalin* (elnök), *Nagy Dénes Lajos*, *Oláh Katalin*, *Patkós András*, *Ujvári Sándor*, *Vibók Ágnes*.

A mostani döntést a díjakról még a régi díjbizottság hozta.

Ezután szünet és szavazás következett. A küldött-igazolványok leadásakor minden résztvevő megkapta a szavazólapokat, ezzel szavazhattak. Három személyre kellett leadni a szavazatot: az új elnökre, valamint az ELFT-éremre és a Prométheusz-éremre javasolt személyekre. A szünet ideje alatt a Szavazatszám-láló Bizottság összesítette az eredményeket.

A folytatódó közgyűlésen a Szavazatszám-láló Bizottság elnöke kihirdette az eredményt.

Az új elnök személyére 53 érvényes szavazat esett, ebből 52 igen és 1 nem. Tehát a Társulat megválasztotta elnöknek Zawadowski Alfrédot, aki 2013-tól kezdi meg elnöki munkáját. Kroó Norbert gratulált a megválasztott elnöknek. Zawadowski Alfréd megköszönte a szavazatokat. Elmondta, hogy elnökségének időszaka nem ígérkezik könnyűnek. A fizika kiszorul az oktatásból, nagy probléma a NAT kérdése is. Nem a saját véleményét próbálja majd ráerőltetni másokra, hanem igyekezni fog beszélgetésekkel konszenzusra jutni.

A két érem esetén is megvolt az 53 érvényes szavazat. Bakos József 53 igen és 0 nem, Kopcsa József pedig 52 igen és 1 nem szavazatot kapott.

Ezután a díjbizottság képviselője, Nagy Dénes Lajos és Kürti Jenő főtitkár adták át a díjakat:

- *Barnafieldi Gergely* – Jánossy Lajos-díj,
- *Bobátka Sándor* – Selényi Pál-díj,
- *Fodor Gyula* – Novobáztzy Károly-díj,
- *Hartmann Péter* – Budó Ágoston-díj,
- *Lábár János* – Schmid Rezső-díj,
- *Vinkó József* – Detre László-díj,
- *Bartos Elekes István* – Eötvös Plakett,
- Kopcsa József – Prométheusz-érem,
- Bakos József – ELFT-érem.

Átadásra került a *Fizikai Szemle* nívódíja is a *Bokor Nándor* – *Laczik Bálint* szerzőpárosnak, illetve *Radnai Gyulának*.

Bakos József, Bohátka Sándor és Hartmann Péter nem tudtak eljönni, így ők egy későbbi időpontban fogják megkapni díjukat.

Az utolsó napirendi pontban Nagy Dénes Lajos a Stratégiai Bizottság elnöke elmondta, hogy a Felügyelő Bizottságnak sajnos jogos volt az észrevétele, ugyanis késésben vannak. Rövid történeti áttekintést adott az előzményekről. Az ELFT 1949-ben alakult meg a mai formájában. Az 1970-es alapvető átalakulás *Marx György* nevéhez fűződik. 1993–1997 környékén újabb átalakulásra került sor a közhasznúsági törvény miatt. Napjainkban ismét elkerülhetetlen feladat lett a megújulás. A tavalyi Közgyűlésen született meg a stratégiai terv. Azonban recessziós időben, változó jogszabályi környezetben nehéz új stratégiát kialakítani. Folyamatosan kommunikálni kell a tagsággal. Egy internetes vitaforum van készülöben, amely hamarosan elindulhat. A 2011 végén létrejövő új civil törvénynek vannak olyan pontjai, amelyek júniusban lépnek hatályba, így nehéz egy új stratégiát kialakítani. Az MTESZ helyzete is bizonytalan. Meg kellene fontolni, hogy a Társulat tagja legyen-e az MTESZ-nek vagy sem. A támogatási rendszer is átalakult, beszűkült. 2009 óta nincsen mecenatúra támogatás, amiből a nemzetközi tagdíjakat lehetne fizetni. Jövőre feltehetően az SZJA 1%-a is csökken az egykulcsos adó miatt.

Kroó Norbert elnök a Prométheusz-éremmel kitüntetett Kopcsa József társaságában, háttérben Nagy Margó ügyvezető titkár.

A Stratégiai Bizottság egy év halasztást szeretne kérni. Egyik fontos kérdés a *Fizikai Szemle* papíralapúsága, és hogy továbbra is a tagdíj fejében kapják-e a tagok. A szak- és területi csoportok is alakítsák ki véleményüket, és juttassák el az elnökséghez!

Nagy Dénes Lajos nem javasolt vitát, de ha kérdése van valakinek, akkor nyugodtan tegye fel.

Kroó Norbert kérte, hogy a Közgyűlés hatalmazza fel a Stratégiai Bizottságot az egy éves halasztásra.

Zátonyi Sándor felhívta a figyelmet, hogy a Békés Megyei Csoport javaslata nem hangzott el a stratégiai kérdésekben és szeretnének választ kapni két javaslatukra: a *Fizikai Szemle* elektronikus formában jelenjen meg, illetve a tagdíjából kapjanak támogatást a területi csoportok.

Kürti Jenő elmondta, hogy az áprilisi elnökségi ülésen beszéltek ezekről a kérdésekről, amelyeket azonban nehéz elválasztani a nagy stratégiától. Lehet, sőt kell beszélni róla, de határozatot nem érdemes most hozni. A konkrétumokra is kitért. A *Fizikai Szemlénél* meg lehetne takarítani a nyomdai és a postázási költségeket, de többet veszítene a Társulat, mint nyerne. Az MTA a nyomdák költségre adja a támogatást, tehát attól eszne az ELFT, ugyanígy a Paksi Atomerőműtől kapott pénztől is. Összességében körülbelül 6 MFt-ot veszítenénk, és csak 4 MFt-ot spórolnánk. A csoportok támogatása is a stratégia része. Mivel a 2011-es évet pozitívan zárta a Társulat, így megvalósulhat a támogatás. A konkrét cél, terv megjelölésével ez az út nyitott.

Moróné Tapody Éva szerint a legfontosabb az, hogy a Társulat létszáma ne csökkenjen. Azon kellene elgondolkodni, hogy mi legyen „a miért érdemes belépni az ELFT-be?” kérdésre a válasz. Nem lenne célszerű egy évet várni.

Härtlein Károly szerint a *Fizikai Szemlében* kevés cikk van, amely a tanároknak szól. Aki a Science on Stage-en indul, az írhatna egy cikket a *Szemlébe*.

Nagy Dénes Lajos elmondta, hogy a véleményeket továbbítja a Stratégiai Bizottságnak. Személy szerint támogatja a *Fizikai Szemle* elektronikus megjelenését, de csak távlatilag, és előtte beszélni kellene a támogatókkal.

Kroó Norbert szerint nem kell mindenkinek mindenben egyetértenie. Legfontosabb a tagság létszámának növelése. Ezekkel a kérdésekkel mindenképpen foglalkozni kell!

Kroó Norbert lezárta a vitát.

A Közgyűlés a következő 3 pontban egyhangúan egyetértett:

- A Stratégiai Bizottság folytassa munkáját!
- A Stratégiai Bizottság a legrövidebb időn belül indítsa el a fórumot!
- Az elnökség folyamatosan tájékoztatva legyen!

A zárszóban Kroó Norbert elnök úr megköszönte a Közgyűlésen való megjelenést és a bizottságok, csoportok munkáját. A jövőre nézve további jó közös munkát és kellemes nyarat kívánt, majd bezárta a Társulat 2012. évi Küldöttközgyűlését.

Kürti Jenő

Alkalmazásorientált funkcionális anyagok – Őszi Iskola

Az Eötvös Loránd Fizikai Társulat Anyagtudományi és Diffrakciós Szakcsoportja 2012-ben is közösen szervezi az immár hagyományossá vált Őszi Iskolát. Az idei iskola témája: „Alkalmazásorientált funkcionális anyagok”.

A rohamléptekkel fejlődő modern technika az anyagtudományt is folyamatosan új kihívások elé állítja, mert vagy egyre egzotikusabb alkalmazásokat kell hogy kiszolgáljon, vagy kimerülő ásványkészleteket kell pótoljon, költségeket kell csökkentsen. Az ilyen célból előállított anyagokat nevezzük funkcionális anyagoknak. Az új funkcionális anyagok megkívánt jellemzőit az alkalmazási igény szabja meg. Az anyagok fejlesztésének hátterét az anyagok fizikai, kémiai tulajdonságainak egyre mélyebb megértése biztosítja, sokszor alkalmazásuk mérnöki szintű ismeretével együtt. Az anyagok szerkezetének megismerése, egyedülálló tulajdonságaira való rávilágítás új előállítási és/vagy feldolgozási módszerek fejlesztését vonja maga után. Ennek következtében egyre gyakrabban játszik úttörő szerepet a számítógépes modellezés. Sok esetben biológiai összeférhetőséggel kombinálva nyílnak új, érdekes kutatási területek és alkalmazási lehetőségek.

Iskolánk célja, hogy az új funkcionális anyagokat, valamint az ezekhez kapcsolódó új anyagelőállítási és anyagvizsgálási módszereket mutassunk be. Célunk, hogy az iskola hallgatói megismerkedjenek a funkcionális anyagokkal és felhasználásukkal kapcsolatos legújabb kutatási eredményekkel.

Az idén is megőrizzük az Őszi Iskola hagyományos felépítését, ezért meghívott előadók tartanak hosszabb, összefoglaló jellegű előadásokat, főleg PhD, illetve diplomázó hallgatónak.

Emellett várjuk azon kollégák jelentkezését, akik rövidebb előadást kívánnak tartani a szakterület kurrens témáiról, vagy saját eredményes kutatásairól.

Az iskola 2012. október 3-án, szerdán ebéddel kezdődik és 2012. október 5-én, pénteken délután ebéddel zárul. Az iskola helye: Mátrafüredi Akadémiai Üdülő, 3232 Mátrafüred, Akadémia u. 1–3.

A költségek előre láthatóan az alábbiak szerint alakulnak:

ELFT-tagnak 30 eFt, ami tartalmazza a részvételi díjat + szállásköltséget.

Nem ELFT-tagnak 33 eFt, ami tartalmazza a részvételi díjat + szállásköltséget.

Jelentkezési határidő: 2012. szeptember 17-e (hétfő). Kérjük, hogy a hatékony szervezés érdekében a határidőt szíveskedjenek betartani.

Jelentkezéshez az alábbi adatokat kérjük: név, intézet neve, címe (ahova az ELFT által kiállított számlát kéri), e-mail cím, más elérhetőség (például telefon/mobil telefon), ELFT tag-e.

A jelentkezési adatokat a következő címek egyikére kérjük e-mailben vagy faxon elküldeni: *Újfalussy Balázs*, ujfalussy.balazs@wigner.mta.hu, 1-392-2215 vagy *Fábián Margit*, fabian.margit@energia.mta.hu, 1-392-2215.

AZ AKADÉMIAI ÉLET HÍREI

MTA TTK MFA kutatótábor: középiskolások a kutatólaborban

Ötödik alkalommal is sikerrel zárult a „Tanuljunk egymástól” nyári iskola

A Magyar Tudományos Akadémia Természettudományi Kutatóközpont Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Intézete (MTA TTK MFA) a műszaki és természettudományos pálya népszerűsítése érdekében 2012. június 25. és 29. között ötödik alkalommal rendezte meg hagyományos nyári táborát. A táborba 24 diák nyert felvételt, és egy teljes héten át dolgozott együtt az Intézet kutatóival. A leggyorsabban fejlődő és a jövőt meghatározó kulcstechnológiák – a nanotudományok, a mikro- és nanoelektronika, a korszerű anyagtechnológia, a fotonika és a biotechnológia – egyes területeibe kaphattak bepillantást a 8-11. évfolyamos középiskolások.

A széles körben meghirdetett „Tanuljunk egymástól” programra internetes pályázaton az ország és a Kárpát-medence minden részéből érkezett pályázat. A kezdeményezés nem titkolt célja a kritikus szint alá csökkent hazai műszaki és természettudományos érdeklődés élénkítése volt. A jelentkezők közül az inté-

zet emeritus professzoraiból és vezető kutatóiból álló zsűri választotta ki azt a 24 főt, akik egy hetet Csillebércen, az MTA TTK MFA-ban tölthettek az intézet költségén. A legfiatalabb diák 14 éves, a 8. osztályt az idén végezte el, a többiek pedig 11. osztályos 17-18 éves diákok, akik jövőre érettségiznek.

A nyári iskolás középiskolások – akik közül idén feltűnően sok volt a lány – ezen a héten bepillantást nyertek az intézetben folyó kutatásokba, kipróbálhatták magukat a fizika, kémia, biológia, informatika és a mérnöki tudományok területén, ráadásul saját ötleteiket is megvalósíthatták. Munkájukat az intézet doktoranduszainak, fiatal kutatóinak irányításával, mentori segítséggel végezték.

A diákok az intézet teljes infrastruktúráját és nagy értékű eszközparkját igénybe vehették a munkájukhoz; az elektronmikroszkópokat, a spektroszkópiai laboratóriumokat, a mintaparációs berendezéseket és a